

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » » »	14	2
» » : » » » » » »	13	3
<i>Βασίλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκη</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικὴν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγὴν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὀρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἐλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγὴ στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρησις βιβλίου : 1) Ἐλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδου	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΑΒΒÈ DE L' ΕΡÈΕ Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΚΩΦΑΛΛΩΝ

Υπό ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑ

Ι. Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Ὁ Αββὲ Λε Ν' Ἐπέε (Charles-Michel de L' epee) γεννήθηκε στις Βερσαλλίες τὸ 1712. Στὴν ἀρχὴ ἐσπούδασε θεολογία, παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις τῶν γονέων του, ποὺ τὸν προώριζαν γιὰ τὸ δικανικὸ βῆμα. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τῶν σπουδῶν ἐπεδίωξε νὰ μπεῖ στὸν ἱερατικὸ κλάδο, πρὸς τὸν ὁποῖο ἔτρεφε ἰδιαίτερη κλίση. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνει δεκτὸς ἔπρεπε προηγουμένως νὰ ὑπογράψει δυὸ ὁμολογίες ποὺ εἶχαν καθιερωθεῖ ἀπὸ τὸν Πάπα Ἀλέξανδρο τὸν VII καὶ μὲ τὶς ὁποῖες ἀποκηρυσσόταν ἡ «αἰρετικὴ» διδασκαλία τοῦ Jansenismus. Ὁ Ἐπέε ἐδίστασε καὶ τελικῶς ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει γιὰτὶ ἤδη εἶχε προσανατολισθεῖ πρὸς τὴ διδασκαλία αὐτή: «ποὺ στὴ γαλλικὴ ἐκκλησία τὸν 17ον αἰῶνα καὶ στὶς ἀρχές τοῦ 18ου ἔγινε ἀφορμὴ μεγάλων ἐσωτερικῶν διενέξεων ὁ Jansenismus ἀνάπτυξε καὶ ὄξυνε τὴ διδασκαλία τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου γιὰ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ Χάρη καὶ πῆρε θέση στὸ πλευρὸ τοῦ Καλβιανισμοῦ, ἰδίως μὲ τὴ διδασκαλία του γιὰ τὴν προκαθορισμένη πορεία τοῦ κόσμου» (Βιβλ. 2, ΣΡ. 1789).

Μὲ πικρία ἐστράφη τότε ὁ Ἐπέε πρὸς τὰ νομικὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τῶν νέων σπουδῶν του ὀρκίσθηκε δικηγόρος, πρὸς μεγάλη χαρὰ τῆς οἰκογενείας του ποὺ εἶχε ἀναδείξει πολλοὺς θεράποντες τῆς Θέμιδος. Παρ' ὅλες ὅμως τὶς ἐπιτυχίες του δὲν ἔπαυσε νὰ νοσταλγεῖ τὶς θεολογικὰς σπουδὰς καὶ τὸ λειτούργημα τοῦ κληρικοῦ καὶ τελικὰ ὁ Βοσσουετ, ἀντιπρὸς τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορα Βοσσουετ, τοῦ παρεχώρησε τὴν ἄδεια νὰ διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιο στὴν ἐπισκοπὴ του (Κανονισατ). Ὁ Ἐπέε ἀφιερώθηκε μὲ πάθος στὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἕως ὅτου ὁ Βοσσουετ ἀναγκάσθηκε νὰ τοῦ ἀφαιρέσει τὴν ἄδεια· αὐτὸ ὀφείλεται καὶ πάλι στὶς ἰδέες τοῦ Jansenismus τὶς ὁποῖες ὁ Ἐπέε δὲν ἐννοοῦσε νὰ ἀπαρνηθεῖ.

Ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὴ θέση τοῦ ἱερέα, ἄρχισε νὰ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ οἰχοδιδασκάλου γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Τότε, (πρὸ 1760) συνέβη τὸ ἀξιομνημόνευτο ἐκεῖνο περιστατικὸ, τὸ ὁποῖο ἔμελε νὰ τὸν λαμπρύνει καὶ νὰ τὸν ὑψώσει στὸ βᾶθρο τοῦ εὐεργέτη τῆς ἀνθρωπότητος. Συνέβη συγκεκριμένα τὸ ἐξῆς, ὅπως ἀναφέρει ὁ βιογράφος του, ὁ Berthier: Μία μέρα γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν φίλο του κληρικὸ Venin, ἐπισκέφθηκε τὸ σπίτι ὅπου ὁ τελευταῖος παρέδιδε μαθήματα σὲ δυὸ κορίτσια. Ὁ Ἐπέε περιμένε στὸν προθάλαμο τὴν ἄφιξη τοῦ φίλου του

καὶ ταυτόχρονα παρακολουθοῦσε τὰ δυὸ κορίτσια ποὺ ἔπλεκαν. Τοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση ὁ ζῆλος μὲ τὸν ὁποῖο εἶχαν προσηλωθεῖ στὸ ἐργόχειρο καὶ κάποια στιγμή τοὺς ἀπευθύνει τὸ λόγο. Ἀλλὰ ποιά ἦ κατάπληξή του! Λέν ἔλαβε ἀπάντηση. Πλησιάζει τότε καὶ μὲ γλυκύτητα ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐρώτηση. Ἀλλὰ καὶ πάλι ἐστάθη ἀδύνατο νὰ λάβῃ ἀπάντηση. Ἐβεβαιώθηκε πλέον ὅτι πρόκειται γιὰ κωφάλαλα κορίτσια. Ἀργότερα, ὅταν συναντήθηκε μὲ τὸν Venin τὸν ρώτησε σχετικά μὲ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐδίδασκε τὰ ἀτυχῆ αὐτὰ πλάσματα καὶ ἔδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρον ὅταν ὁ φίλος του τοῦ ἐξήγησε τὴ μέθοδό του. Ὁ Venin ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ πολυάσχολος καὶ ἡλικιωμένος πρότεινε τότε στὸν Ἐπέε νὰ συνεχίσει τὴ διδασκαλία καὶ νὰ τελειοποιήσει τὴ μέθοδό του. Ὁ Ἀββὲ Δὲ Λ' Ἐπέε δέχθηκε μὲ προθυμία. Ὁ ἴδιος γράφει σχετικά «Ὁ οἶκος μου διεγέρθηκε, γιατί φοβήθηκα μήπως αὐτὰ τὰ παιδιά ζήσουν καὶ πεθάνουν χωρὶς νὰ μυηθοῦν στὰ δόγματα τῆς θρησκείας, ἂν δὲν ὑπῆρχε κάποιος τρόπος γιὰ νὰ τὰ διαπαιδαγωγῆσει κανεὶς. Ἐδέχθηκα λοιπὸν νὰ τὰ ἀναλάβω καὶ νὰ κάνω γιὰ χάρη τους ὅ,τι μοῦ ἦταν δυνατό». (Βιβλ. 1, σελ. 108).

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀφετηρία. Σιγά-σιγά οἱ μαθητὲς αὐξάνουν καὶ φτάνουν στοὺς 30, διαφόρων ἡλικιῶν θέβαια. Προέρχονταν κυρίως ἀπὸ λαϊκὰ στρώματα καὶ ἐπισκέπτονταν τὸν Ἐπέε στὸ σπίτι του δυὸ φορές τὴν ἐβδομάδα. Αὐτὰ κυρίως τὰ φτωχὰ παιδιά εἶναι ποὺ δέχεται μὲ εὐχαρίστηση. Ὅσον ἀφορᾷ ἐκεῖνα ποὺ προέρχονται ἀπὸ πλούσιες οἰκογένειες, τὰ ἀνέχεται ἀπλῶς. Εἶχαν οἱ γονεῖς των — ἔλεγε — ἄρκετὰ χρήματα ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν δάσκαλο γιὰ τὰ παιδιά τους.

Μὲ τὸν καιρὸ ἡ φήμη του ἀπλώνεται ἀκόμη περισσότερο. Τὸ σπίτι του ἦταν ἀκατάλληλο πλέον γιὰ Σχολεῖο. Ἰδρύει λοιπὸν τὸ 1760 τὸ πρῶτο δημόσιο Σχολεῖο κωφάλαλων, τὸ ὁποῖον δὲν ἄργησε νὰ περιβληθεῖ μὲ αἴγλη καὶ νὰ γίνῃ γνωστὸ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς Γαλλίας. Διάσημοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς, ὑπουργοί, ἡγεμόνες ἐπισκέπτονται τὸ Σχολεῖο του καὶ ζητοῦν νὰ γνωρίσουν τόσο τὸν ἴδιο, ὅσο καὶ τὴ μέθοδο ποὺ ἐφαρμόζει. Ὅλοι εἶναι εὐπροσδεκτοὶ ἀπὸ τὸν Ἐπέε. Πρόθυμος πάντοτε εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν μέθοδό του σ' ὁποιονδήποτε ἐνδιαφέρεται. Λέν τὴν κρατεῖ μυστικὴ ὅπως συνέβαινε μὲ πολλοὺς παιδαγωγούς, τόσο στὴν ἐποχὴ του ὅσο καὶ ἀργότερα.

Ἀλλὰ ἡ φήμη τοῦ Ἀββὲ Δὲ Λ' Ἐπέε δὲν ἀφείλεται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὴ μέθοδό του. Ὀφείλεται καὶ στὸν ἀνθρωπισμὸ καὶ στὴν ἀνιδιοτέλεια, ποὺ τὸν διέκρινε. Ὅχι μόνο δὲν εἰσέπραττε χρήματα ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν του, ἀλλὰ καὶ διέθετε ἀπὸ τὸ ἰσχνὸ βαλάντιό του γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ σχολείου του. Κι' ὅταν ἐξαντλήθηκε ἡ μικρὴ περιουσία του τότε ἐστράφη πρὸς τὶς προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς του οἱ ὁποῖοι καὶ τὸν συνέτρεξαν στὸ ἔργο του. Ἀπὸ τὸ 1785 ἄρχισε καὶ τὸ ἴδιο τὸ Κράτος νὰ τὸν ἐνισχύει καὶ νὰ τοῦ παραχωρεῖ μάλιστα καὶ τοὺς ἀπαιτούμενους χώρους γιὰ τὴ στέγαση τοῦ Σχολείου του. Ἡ ἐπιθυμία του ὅμως νὰ κρατικοποιηθεῖ ἐντελῶς τὸ Σχολεῖο του δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ παρὰ μόνο μετὰ τὸν θάνατό του. Αὐτὸ θὰ γίνῃ τὸ 1791 στὶς ἡμέρες τοῦ διαδόχου του,

Ὁ Ἀββὲ Δὲ Λ' Ἐπέε πέθανε τὸ 1789. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του ἐνέπνευσαν πολλοὺς ποιητὲς, μυθιστοριογράφους, θεατρικοὺς συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες. Ἀναφέρουμε τὸ ἔργο τοῦ Ἀλφρεντ ντέ Μυσσέ: Ριερρε Ετ Καμίλλε», τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Brouille καὶ τὸν ἀδριάντα ποὺ φιλοτέχνησε ὁ κωφάλαλος γλύπτης Μαρτιν καὶ ποὺ στολίζει ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ Σχολεῖο ποὺ ἴδρυσεν στὸ Παρίσι. Τέλος ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῆς Γαλλίας τὸν τίμησε καὶ τὸν ἀναγόρευσε «Ἐνεργετὴ τῆς ἀνθρωπότητας». Ὁ βουλευτὴς μάλιστα Thalarnus ἐξύμνησε τὶς ἀρετὲς καὶ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιο τοῦ μεγάλου πρωτοπόρου: «Ἐπάρχει κάτι ὑψηλότερο — εἶπε — ἀπὸ τὰ μνημεῖα καὶ τὶς ἐπίσημες τιμὲς· ὑπάρχει ἡ εὐλαβὴς λατρεία τὴν ὁποία κάθε κωφάλαλος συντηρεῖ στὴν καρδιά του γιὰ νὰ τιμῆσῃ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ποὺ περιποίησεν

τιμή στήν ἀνθρωπότητα». Χωρίς ἀμβολία ὁ Ἄββέ Λέ Λ' Ἐπέε εἶχε μερικούς προδρόμους. Ἀκόμη εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ἡ μέθοδός του βελτιώθηκε καί ἡ σύγχρονη παιδαγωγική ἔχει συνεισφέρει στήν ἔνταξη τῶν κωφάλων στή ζωή, πού τοὺς περιβάλλει. Ὅμως ἡ δόξα γιὰ τὴν ἀνακάλυψη καί τὴ γενίκευση τοῦ ἀλφάβητου τῶν κωφάλων ἀνήκει ὀλοκληρωτικά στὸν ἔνδοξο συμπολίτη μας. Ποιὸς δὲν κλαίει ἀπὸ συγκίνηση, ὅταν ἀκούει τὶς ἀφηγήσεις σχετικά μὲ τὴν ἀγάπη του γιὰ τοὺς δυστυχισμένους, γιὰ τοὺς μικροὺς κωφάλους; Ποιὸς δὲν θαυμάζει βαθειὰ τὴ φιλανθρωπία αὐτοῦ τοῦ φτωχοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀποδιοπομπαίου στήν ἀρχὴ ἀπ' ὅλους; Ποιὸς δὲν θαυμάζει τὸ πείσμα του, πὸν ἐνωμένο μὲ μιὰ ἀγγελικὴ ὑπομονή, ἐθριάμβευσε τελικὰ καὶ ὑπερνίκησε ὅλες τὶς παγίδες, ὅλα τὰ ἐμπόδια, ὅλες τὶς προκαταλήψεις; Γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός, πέθανε φτωχός, ὅμως στήν ταπεινὴ στρωμνὴ ὅπου ἄφησε τὴν τελευταία του πνοὴ εἶχε τὸνλάχιστον τὴν ἱκανοποίησι ὅτι τὸ ἔργο του ἐθεμελιώθηκε πλέον· ἔφυγε ἀκόμη μὲ τὴν νόμιμη ὑπερηφάνεια, ὅσο μετριόφρων κι' ἂν ἦταν, ὅτι ἐδημιούργησε κατὰ τὸ ἀνέφθαρτο». (Βιβλ. 3)

II. ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ὁ Ἐπέε χαρακτηρίζει τὴν μέθοδό του ὡς ἐντελῶς ἀντίθετη πρὸς τὴ μέθοδο τοῦ Pereira. Θὰ ξεμακραίναμε πολὺ ἂν ἐπεδιώκαμε νὰ περιγράψουμε ἀναλυτικὰ τὴ μέθοδο αὐτή. Ἄς ἀρκεστοῦμε νὰ σημειώσουμε ὅτι ὁ Pereira χρησιμοποιοῦσε κατὰ βάση τὸ δακτυλικὸ ἀλφάβητο. Ὁ Ἐπέε προσάπτει στὸ ἀλφάβητο αὐτὸ τὴν κατηγορία ὅτι ὀδηγεῖ τοὺς μαθητὲς σὲ μιὰ μηχανικὴ ἀνάγνωσι κειμένων, χωρὶς νὰ κατανοοῦν τὸ περιεχόμενο. Γράφει συγκεκριμένα: «Ἄν ἐπισκοπήσει κανεὶς τὴ μέθοδο τῶν ὁπαδῶν τῆς δακτυλογραφίας, θὰ καταλήξει στὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Μοιάζει μ' ἕνα διδάσκαλο πὸν ἔχει τὴν ἐντολὴ νὰ μάθει σ' ἕνα γάλλο ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ γρήγορα τὴ γερμανικὴ γλῶσσα καὶ τοῦ δίνει γιὰ βοήθημα ἕνα βιβλίον γραμμένο ὄχι στὴ γαλλικὴ, ἀλλὰ στὴ γερμανικὴ γλῶσσα» (Βιβλ. 1, σελ. 113).

Σ' αὐτὴ τὴ μέθοδο, ὁ Ἐπέε, ἀντιπαράτασσει τὴ γλῶσσα τῶν νευμάτων, τὴ μιμικὴ γλῶσσα. Ἐκθέτοντας τοὺς λόγους, πὸν τὸν ὀδήγησαν στὴ χρησιμοποίησι τῆς γλώσσας αὐτῆς, γράφει τὰ ἐξῆς: «Κάθε κωφάλαλος πὸν προσάγεται σὲ μᾶς, ἔχει ἤδη μιὰ γλῶσσα, πὸν τοῦ προσιδιάζει, πὸν εἶναι τόσο ἐκφραστικὴ, ὅσο εἶναι ἐπόμενο νὰ εἶναι μιὰ γλῶσσα φυσικὴ, πὸν τὴ χρησιμοποιοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἐχει ἐπιτύχει μιὰ τόση ἐπιδεξιότητα καὶ ἐπιτηδειότητα στὴ χρῆσι αὐτῆς τῆς γλώσσας, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ συνέννοεῖται ἄνετα μὲ τὸ περιβάλλον του καὶ νὰ κατανοεῖ ὅλους ἐκείνους πὸν τὴ χρησιμοποιοῦν. Μὲ αὐτὴν ἐκφράζει τὶς ἀνάγκες του, τὶς ἐπιθυμίες του, τὶς τάσεις του, τὶς ἀμφιβολίες του, τὶς ἀνησυχίες του, τοὺς φόβους του, τὶς φροντίδες του, τὸν πόνο του κ.ο.κ. καὶ δὲν πλανιέται ποτὲ ὅταν τὴν χρησιμοποιοῦν καὶ οἱ ἄλλοι γιὰ νὰ ἐκφράζον τὰ ἴδια πράγματα. Κατανοεῖ τὶς ἐντολές πὸν τοῦ δίνουν καὶ τὶς ἐκτελεῖ ἐπακριβῶς. Χωρὶς τὴ βοήθεια καμμιάς τέχνης ἔχει φθάσει στὴ διαμόρφωσι μιᾶς ἰδιαίτερης γλώσσας, τῆς γλώσσας τῶν νευμάτων» (Βιβλ. 1, σελ. 113). Αὐτὴ λοιπὸν τὴ γλῶσσα, τὴ μητρικὴ τῶν κωφάλων, θὰ χρησιμοποιήσσει καὶ ὁ Ἐπέε γιὰ νὰ οἰκοδομήσσει τὴ μέθοδό του. «Μὲ εὐκολία — λέει σ' ἄλλο σημεῖον — θὰ μποροῦσε νὰ ὀδηγήσει κανεὶς τὸν κωφάλαλο μαθητὴ στοὺς σκοποὺς τῆς ἀγωγῆς, πὸν ἐπιδιώκει, ἐφ' ὅσον θὰ χρησιμοποιήσσει τὴ γλῶσσα του, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν ὑποτάξει στοὺς κανόνες μιᾶς σαφοῦς καὶ συστηματικῆς μεθόδου. Αὐτὸς εἶναι πραγματικὰ ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖο ἐπιδιώκουμε». (Βιβλ. 1, σελ. 113)

Ἄλλὰ τὰ νεύματα μὲ τὸν πιγαῖο καὶ αὐθόρμητο χαρακτήρα τοὺς δὲν μποροῦν ἀσφαλῶς νὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὶς ἐκφραστικὲς ἀνάγκες ἑνὸς ἐξελιγμένου καὶ

προηγμένου ανθρώπου και να φθάσουν το επίπεδο των λεκτικών συμβόλων (έναρθη γλώσσα). Δεν μπορούν συγκεκριμένα να «παραστήσουν» αφηρημένες ιδέες, λεπτές αποχρώσεις ιδεών και συναισθημάτων, γραμματικούς τύπους κ.ο.κ. Άλλα εκτός αυτού υπάρχουν πολλά νεύματα πηγαία και αυθόρμητα, τα οποία είναι πολυσήμαντα και δημιουργούν σύγχυση κατά τη χρησιμοποίησή τους. Ο Έπές είχε υπόψη του όλα αυτά. Δεν έδίστασε όμως. Ανάπτυξε και συστηματοποίησε τα νεύματα, σέ σημείο ώστε να είναι δυνατόν να ανταποκριθούν προς τις εκφραστικές ανάγκες ενός προηγμένου ανθρώπου και να αποτεύουν ένα «όργανο επικοινωνίας», εφάμιλλο, ως ένα σημείο τουλάχιστον, των ενάρθρων γλωσσών. Τα νεύματα αυτά που αποτεύουν και τη βάση της μεθόδου του, τα όνομασε «μεθοδικά σημεία».

Παρ' όλα αυτά ο Έπές δεν υποτιμούσε και τη σημασία του ενάρθρου λόγου. Αντιλαμβανόταν ότι τα «μεθοδικά σημεία» καλλιεργούν βεβαίως τις πνευματικές δυνάμεις του κωφάλαλου, δεν είναι όμως επαρκή και για την προσαρμογή τους στην κοινωνική ζωή. Συγκεκριμένα εντάσσουν τον κωφάλαλο στον κύκλο των ομοιοπαθών του, δεν τον εντάσσουν όμως και στον κύκλο των ομιλών και ακονόντων ατόμων. Ο ίδιος μάλιστα έλεγε:

«Ο κόσμος δεν θα μάθει ποτέ να παίζει με τα δάκτυλά του και τα μάτια του για να έχει την ευχαρίστηση να συζητεί με κωφάλαλους. Το μοναδικό μέσο για να αποδοθούν στην κοινωνία, είναι να μάθουν ν' ακούν με τα μάτια και να εκφράζονται με λόγο έναρθη».

Δεν παραμελούσε λοιπόν ο Έπές και τη διδασκαλία του ενάρθρου λόγου, έστω κι' αν ο χρόνος που διέθετε για τον σκοπόν αυτό δεν ήταν επαρκής, υπερφορτωμένος καθώς ήταν από μαθητές.

Πάντως είτε με τη μιμική είτε με τον έναρθη λόγο είτε συνδυάζοντας και τις δύο αυτές «γλώσσες», ο Έπές κατόρθωσε να επιτύχει εκείνο το οποίο επεδίωκε: Να εξασφαλίσει ένα όργανο «στοιχειώδους» έστω επικοινωνίας με τους μαθητές του. Με βάση το όργανο αυτό θα μπορούσε πλέον απρόσκοπτα να προχωρήσει και να επιτύχει τους σκοπούς του, την ανάπτυξη δηλαδή των πνευματικών δυνάμεων των τροφίμων του και την αφομοίωση των απαραίτητων και θεμελιωδών γνώσεων σέ τέτοιο βαθμό ώστε να κατορθώσουν να ενταχθούν στο περιβάλλον τους, να ενταχθούν στην κοινωνία, από την οποία απομονώθηκαν εξ αιτίας της αναπηρίας τους. Και ή πραγματικότητα δεν διέψευσε τις προσδοκίες του γάλλου κληρικού. Οι μαθητές του κατόρθωναν σέ διάστημα λίγων ετών να γράφουν και να διαβάσουν, ως ένα σημείο τουλάχιστον, τη γαλλική γλώσσα, και να κατακτούν τις βασικές γνώσεις του ανθρώπου του 18ου αιώνα, ήτοι την αριθμητική, τη γεωγραφία, την ιστορία, τη φυσική, τη χημεία κ.ο.κ.

Και τώρα έπειτα από τη μικρή αυτή εισαγωγή ως παρακολουθήσουμε αναλυτικότερα τη μέθοδο διδασκαλίας του Άββε Δε Λ' Έπές. Περιελάμβανε τα έξης στάδια: Μιμική γλώσσα, Δακτυλικό αλφάβητο, γραφή και ανάγνωση, έναρθη λόγο, και τέλος τα έγκυκλοπαιδικά μαθήματα.

1. Η Μιμική γλώσσα. Ο Άββε Δε Λ' Έπές άρχισε τη διδασκαλία της μιμικής γλώσσας με τα φυσικά νεύματα. Για τον τρόπο της διδασκαλίας των νευμάτων αυτών δεν είναι ανάγκη να γίνει διεξοδικός λόγος. Σημειώνουμε πάντως ότι τα νεύματα αυτά «αποδίδουν» το αντικείμενο, το φαινόμενο ή την ενέργεια κατά τρόπο άμεσο πηγαίο και αυθόρμητο και δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερα προβλήματα για να αφομοιωθούν από το μαθητή. Σημειώνουμε ακόμη ότι μπορούν να διακριθούν σέ τρεις κατηγορίες: στα ένδεικτικά, τα εικονικά και τα περιγραφικά. Τα ένδεικτικά νεύματα συνίστανται στην άπλη ένδειξη των αντικειμένων και δεν χρειάζονται ιδιαίτερη επεξήγηση. Τα εικονικά νεύματα συνίστανται στην απόδοση της